

Gjøvikjordet

Gjøvikjordet var jordet som lå nærmest Gjøvik Gård, ned mot Strandgata. En del som tidlig ble omdisponert fra landbruksformål, var tomt til Gjøvik Støperi i 1890. Bedriften fikk overta det såkalte «Terskefallet» som skaffet nødvendig vannkraft. Støperiet ble startet av Anders Østbye og Hans Chr. Hansen, som hadde en fortid som kolleger hos Mustad, Østbye som kontorsjef, Hansen som verksmester. Anders Østbye var født i 1849 som sønn av gardbruker og lensmann G. O. Østbye. Hans Chr. Hansen, f. 1851, kom fra Jørnsbråten på Eina, hvor faren var «Husmand med Jord og Uhrmager».

Perspektivtegnning fra 1914

Nyt Fabrik anlæg ved Gjøvik. Fuldmægtig ved Aadals Brug A. Østbye og Mekanikus H. C. Hansen kjøbte nylig af Brugseier N. Hansen paa Gaarden nedre Gjøvik et Vandfald, hvor der nu vil blive anlagt et Jernstøberi og mekanisk Værksted i Forbindelse med Knappefabrik. Og denne Fabrik er visselig ikke den eneste, som i en nær Fremtid vil blive bygget i eller i Nærheden af Gjøvik, hvis den vestoplandske Befolknings inderligste Ønske om Bevilgning til Jernbane — idetmindste fra Kristiania til Gjøvik — iaar skulde gaa i Opfyldelse.

Nyt fabrikanlæg ved Gjøvik. Fuldmægtig ved Aadals Brug A. Østbye og Mekanikus H. C. Hansen kjøbte nylig af Brugseier N. Hansen paa Nedre Gjøvik et Vandfald, hvor der nu vil blive anlagt et Jernstøberi og mekanisk Værksted i Forbindelse med Knappefabrik. Og denne Fabrik er visselig ikke den eneste som i en nær Fremtid vil blive bygget i, eller i Nærheden af Gjøvik, hvis den vestoplandske Befolknings inderligste Ønske om Bevilgning til Jernbane — idetmindste fra Kristiania til Gjøvik iaar skulde gaa i Opfyldelse.

Anders Østbye hadde røket uklar med Hans Mustad om politiske synspunkter og måtte slutte. Han var så en periode på Ådals Bruk i Løten hvor man blant annet produserte støpegods. Denne erfaringen

Karosserier

Handelsstøpegods

Snekkerimaskiner

GJØVIK STØPERI

og mek. verksted av 1927

Telefoner: 85 og 350 - Gjøvik

Gjøvik Støperi ble startet i 1890. De produserte varer i støpejern og var store leverandører av redskap til landbruket. Bilde: Mjøsmuseet

kom til nytte da Gjøvik Støperi startet opp. I 1917 ble bedriften solgt til Felleskjøpet, som drev fram til 1940. Da overtok O. Mustad & Søn AS så vel driftselskap som eiendom. Tomta var på hele 15,5 da og gikk helt ned til Strandgata.

Tomteområdet mellom støperiet og Strandgata lå lenge som et friareal som først ble beskåret under 2. verdenskrig. Den tyske okkupasjonsmakten bygde da et ridehus ved Strandgata. Etter krigen drev støperiet i en periode en karosserifabrikk i lokalet. Senere etablerte Topp Auto sin bilvirksomhet i hallen. Denne ble etter hvert revet, og Topp Auto bygde sitt moderne bilanlegg på festet grunn. I 1960 innløste de tomta.

I 1904 kom starten på boligbygging på Gjøvikjordet ved at byggmester Jens A. Ugland fikk i oppdrag å sette opp 12 boliger. Disse ble holdt i ensartet stil og utgjorde et sjarmerende bilde av gammel byggeskikk. Seinere kom nye hus til, og mange ble bygd i samme arkitektur. Fram til 1960-tallet ble husene og tomtene beholdt som de opprinnelig var. Området fikk tidlig det betegnende navnet «Villabyen» som anerkjennelse av strøkets karakter og kvaliteter.

Villabyen 1912. Bilde: Mjøsmuseet

I 1904 kom starten på boligbygging på Gjøvikjordet ved at byggmester Jens A. Ugland fikk i oppdrag å sette opp 12 boliger. Disse ble holdt i ensartet stil og utgjorde et sjarmerende bilde av gammel byggeskikk. Seinere kom nye hus til, og mange ble bygd i samme arkitektur. Fram til 1960-tallet ble husene og tomtene beholdt som de opprinnelig var. Området fikk tidlig det betegnende navnet «Villabyen» som anerkjennelse av strøkets karakter og kvaliteter.

Den første etappen med hindringer for gangtrafikk fra Gjøvikjordet mot sentrum kom i 1951. Da fikk Hunton bygd sidespor inn på fabrikkområdet med bru over Hunnselva. Dette medførte en stor skjæring med forstøtningsmur ved støperiet. De gående måtte etter dette klare seg med en spinkel jerntrapp for å komme seg til og fra byen. Som for å befeste skillet kom i 1970 en blåseledning for flis til Hunton. De hadde startet et hoggeri for flis på Mjøsstranda til sin produksjon, og transporten gikk i denne rørledningen. Det siste inngrepet, og uten tvil det tyngste, kom i 1990/91 med bygging av Rv4 i en voldsom grøft.

As Gjøvik Trævarefabrik
anbefaler
døre, vinduer, trapper, listværk
samt spesielle udstyr for bygningør.
Skal De bygge saa gaa ikke ivei paa maafaa men
forlang **tegninger, overslag** og **garanti** for arbeidets
complete udførelse.
Firkant og planker til reiseværk
4 aar gml. leveres notet og tilkappet
pr. m² absolut billigst.
Henvendelser ang. tegninger og overslag til
Bygmester Ugland.
Alt arbejde garanteres.
Telefon.

Annonsen i avisen Valdres 26. april 1906

Gjøvikjordet

Villabyen var kjent for sine elegante hus og store hager. Bilder: Mjøsmuseet

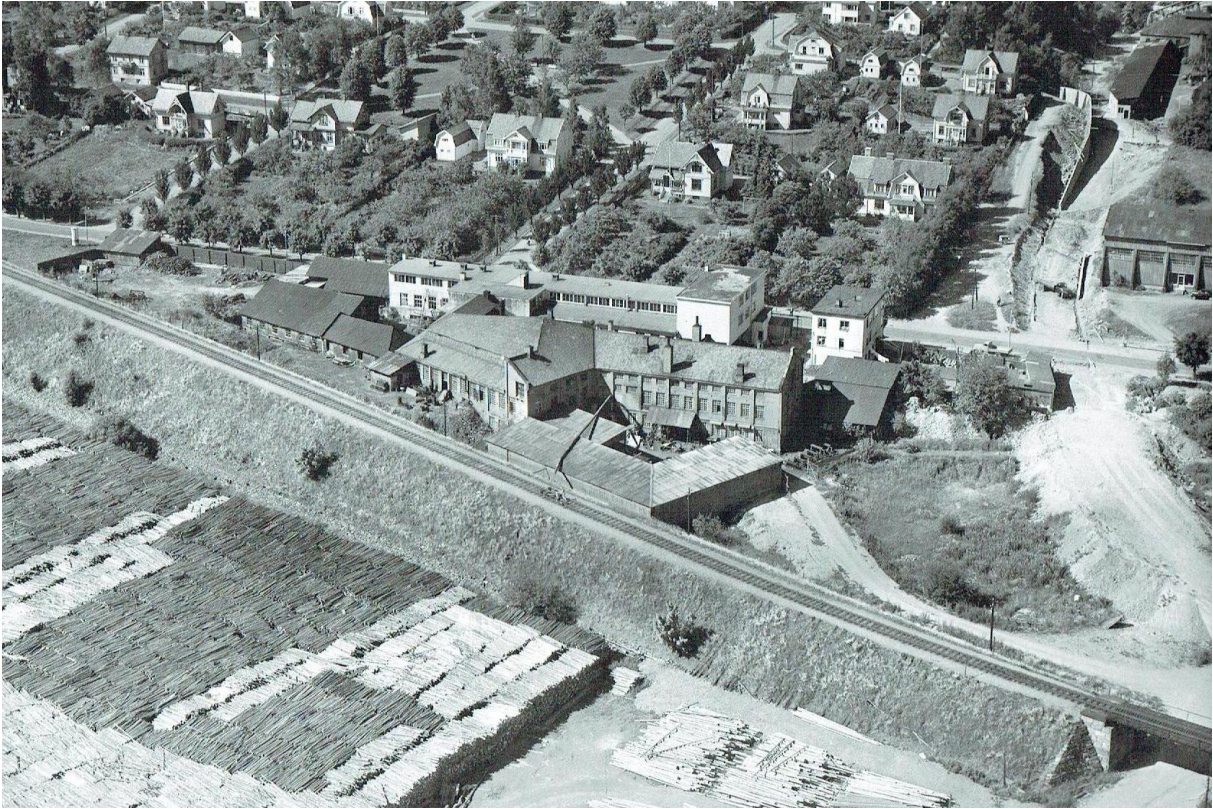
Villabyen med Sandsgården i bakgrunnen. Postkort Th. Møller

Denne tok hele Sverres gate med sju boliger og gangforbindelsen til byen var en saga blott. Fotgjengerne ble henvist til Strandgata. I 2001 ble så det store byreparasjonsprosjektet Mustadhagen påbegynt. Dette inkluderte en tunnel for trafikken på Rv4, og gangforbindelsen ble gjenopprettet.

Høsten 1964 kunne Oppland Arbeiderblad opplyse at reguleringsplanen for nedre del av Gjøvikjordet var ventet godkjent i løpet av vinteren. Planen innebar at fem av de praktfulle trehusene på rause tomter i Villabyen måtte vike plass for

Gjøvikjordet

rasjonelle boligblokker. Det var forutsatt at Gjøvik og Omegn Boligbyggelag skulle forestå utbyggingen. Den tids maktforhold i boligbyggelaget og kommunens politiske og administrative ledelse gjorde all saksbehandling enkel og friksjonsfri. I boligbyggelaget var rådmann Harald Jansen styreformann. Torgny Ødegaaard, sønn til ordfører Niels Ødegaard, var boligbyggelagets forretningsfører. Strandgata I, 2 blokker, II, 2 blokker og III, 1 blokk, ble ferdigstilt i henholdsvis 1968, 1973 og 1979.

Sidesporet til Hunton under bygging i 1952 med Øveraasen Motorfabrikk midt i bildet og ridehallen til høyre. Bilde: Mjøsmuseet

Kilder:

Reidar Mollgaard:

Gjøvik Boligbyggelag:

Digitalarkivet:

Nasjonalbiblioteket:

Gjøvik 100 år

Jubileumshefte 50 år 1996

Folketellinger og kirkebøker

Norske aviser